

Jens Blendstrup: Gud bliver til (2025, uddrag)

Det er august 1944. Uffe Blendstrup, der går på Herlufsholm, er lige kommet i 3. g. og blevet præfekt. I sin glæde over at være blevet valgt, har han bestilt to jakkesæt hos skrædderen i Næstved uden først at have spurgt sine forældre hjemme i Præstø. Det fortæller han dem i et brev, og uddraget begynder med et af svarene fra moren.

1

Kære Uffe

Nej, nu bliver jeg både rasende og nervøs. Sig mig engang, de vaner, du har tillagt dig, er du begyndt at omgås folk uden for Herlufsholm? Er det, fordi du plejer omgang med de forkerte?

2

Kære mor

Nej, det er mig selv. Jeg kan jo ikke ligne en lazaron, når jeg er blevet præfekt og har ansvar for en mindre dreng. Og jeg kan jo ikke møde ham i kodriverkostume, vel?

3

Kære Uffe

Jeg har vendt det med far. Han har naturligvis den samme holdning som jeg, at det er fuldstændig uden for fornuftens grænser, at du optager lån i vores gode navn og rygte. Jeg har skrevet til skrædderen og annulleret bestillingen, og manchetknapperne, du fik med, leverer du tilbage i morgen. Men hvis du en gang til køber noget, uden vi har aftalt det på forhånd, må du selv tage konsekvenserne. Du er gammel nok til at forstå det nu. Jeg vil ikke benægte, jeg er virkelig skuffet over dig. Har du da ingen dømmekraft mere? Hvad er der blevet af den Uffe, jeg kender?

4

Kære mor

I skal bare vide, det uvægerligt tager noget af min autoritet i prægningen af de små på skolen. Det kunne du godt have skånet mig for. Jeg havde rigtignok håbet, du havde holdt det for dig selv. Men hvis I virkelig synes, jeg skal levere de manchetknapper tilbage, så gør jeg da det.

5

Kære Uffe

Jeg er helt sikker på, du er en god præfekt. Ellers var du vel ikke blevet udtaget.

6

Kære mor

Jeg kan ikke være en god præfekt, hvis ikke jeg sætter mig i respekt for barnet.

7

Kære Uffe

Du er selv et barn, husk det.

8

Kære mor

Jeg var et barn, nu er jeg ung. Det kan godt være, far hvisker i dit øre, jeg stadig er et barn. Men I kan godt forberede jer på, jeg ikke finder mig i noget, når jeg kommer hjem.

9

Kære Uffe

Jeg bryder mig ikke om, at du er urimelig, eller truende i dine breve. Det klæder dig ikke.

10

Kære mor

Undskyld. Det blev sent. Jeg var nok bare sulten. Jeg er så forbandet sulten hele tiden. Mine muskler klør. Jeg har kramper i læggen.

11

Kære Uffe

Det er vokseværk. Lad søvnen bygge dig færdig. Kys, kys, din mor.

12

Uffe er ikke i godt humør. Han føler sig rent ud sagt totalt kastreret. Mødet med skrædderen var simpelthen så pinligt. Der var ingen andre kunder, da han kom ind. Skrædder Christensen så på ham med beklemthed, som havde Uffe sat butikken i en svær situation. Og da han så også måtte aflevere manchetknapperne, så skrædderen nærmest vred ud. Ikke et ord sagde han. Det var som en ekspedition i helvede. Med renters rente. Turen gennem byen gik han med nedbøjet hoved. Uffe er sikker på, det kunne ses på ham. At her kom gældsfængslets yndling. Der går han i sit skidne tøj. Latterlig er han.

13

Uffe har kaldt slaven op til sit hummer.

14

– Lav te, siger Uffe.

15

– Giv mig fire bolsjer. Og tag du et til dig selv. Find en pude til min ryg.

16

Den lille dreng farer hen til sofaen og prøver først med en stor grøn en, men den ser Uffe misbilligende på, så han griber en anden pølleformet med kvaster, som straks passer Uffe bedre.

17

– Der skulle vel ikke forefindes en form for skammel til mine af vandring hævede fødder?

18

Drengen ser sig om. Der står en gammel æblekasse med tidsskrifter i, *Vild Hvede og Mekanik for Øvede*, som han skubber hen til Uffe. Drengen løfter Uffes fødder op på kassen og retter dem ind, så de ligger midtpå. Uffe klapper drengen på håret.

19

– Sådan, ja. Det er straks bedre. Nu kan jeg brede ud min sjæl.

20

Han anviser drengen at sætte sig på en stol.

21

– Jeg var angået, skal jeg sige dig. Nogen eller noget gjorde mig uret nede i byen. Jeg måtte aflevere noget væsentligt for at gøre mine forældre tilpas. Harmdirrende skred jeg ad Herluf til. Uformående. Det var en ganske ødelæggende følelse.

22

Drengen nikker. Uffe kigger længe på den lille dreng, der sidder så pænt ret op på stolen. Gode manerer behøver han i hvert fald ikke at lære ham. Så stiger Uffe en oktav ned og siger med mildere røst:

23

– Hvem er du, egentlig?

24

– Jeg er fra Grenaa, siger slaven.

25

– Fra Grenaa, javel ja.

26

– Min far er jurist, siger drengen.

27

– Men så er du da nogen, siger Uffe. – Det er godt, du er nogen. Men her i min præfektid er du sinke, det forstår du godt, ikke sandt?

28

– Jo, siger drengen.

29

– Mere te, siger Uffe, – min stemme er noget drænet. Og jeg kan ikke redegøre for din opdragelse, hvis jeg har en skrubbudse i halsen.

30

– Nej, det forstår jeg godt, siger den lille Jeppe.

31

Et øjeblik føler Uffe næsten sympati, men så træder hans præfektværdighed frem igen.

32

– Jeg skal fortælle dig om gudernes verden. Da jeg var i din alder, var jeg selv sinke. Jeg tænkte længe, jeg ville være en venlig gudepræfekt, når jeg blev gammel nok. Men venlighed er ikke i din interesse. Den lille drengs blik flakker. Uffe hæver stemmen. – Det er med sikkerhed heller ikke i Herlufsholms interesse. Du skal kende din plads, indtil den dag du selv kan rykke på pladserne, er du med?

33

– Ja, hr. Blendstrup.

34

– Du skal kalde mig præfectus Orfeus, er du med? Jeg er nemlig ikke nogen almindelig ung mand, jeg kan rejse mellem sjæle. Min kontakt til dødsriget er uden sidestykke. Jeg har set Olympen. Jeg har vandret ad skumle veje som Virgil og set ned i brønden, som kan forudse fremtiden. Der er ingenting, jeg ikke har gennemskuet. Du kan mene, dine tanker er dine egne. Men qua mine evner til at gennemskue mennesket, og takket være en række kampe med dem, der ville mig det ondt, er jeg blevet homo-hersker. Det vil jeg bede dig respektere. Og eftersom du netop nu skeler ligesom til siden, vil jeg straffe dig med en tur til Ladby efter tændstikker, ikke løgnens tændstikker som sidst, men gode gamle Tordenskjolds og dertil fire cigaretter af mærket Kings.

35

– Jeg kender ikke det cigaretmærke, siger den lille sinke.

36

– Virkelig, siger Uffe, – det var mærkeligt, for det gør jeg heller ikke. Men jeg siger det alligevel, fordi noget i mit indre kender dette ukendte cigaretmærke. Har de ikke Kings, så køb dem, der er. Det er virkningen, forstår du. Følelsen af eksplosioner i lungernes væv, jeg elsker.

37

– Men jeg skal læse lektier i eftermiddag.

38

– Så gør det, når du er færdig, capice?

39

– Ja, hr. Blendstrup.

40

– En gang til.

41

– Ja, præfectus Orfeus.

42

Åh, det ægger hans værdighed at høre den lille lyshårede slave sige det så selvfølgelig. Uffe har en grænseløs vilje til at tale. Han snakker om alt, og den lille lyshårede dreng lytter, fordi han skal lytte.

43

– Du har måske hørt om Kopernikus, som fandt ud af, at Jorden ikke var centrum i verden, men Solen. Dette system gælder naturligvis ikke på Herluf. Her er alt, hvad du foretager dig, bestemt af, hvad du kan gøre for din skole. Men dette system har jeg nu brudt. De lænker, der før holdt mig fra at bestemme over mit eget liv, som fornedrede mig og tog viljestyrken fra mig, har jeg nu sprængt. Se mine hår på mine arme. De rejser sig, fordi jeg gyser, når jeg hører mig selv sige det til dig. Jeg er pater Orfeus. Vi er gået fra et herlovicentrisk verdensbillede til et orfisk. Det er en stor bevægelse, er du med. Læg mærke til lyset, der falder ind på dit ansigt. Det er mig, der har lavet en pagt med Solen. Du vil måske mene, det er ren fantasi. Men hvad ved vi mennesker egentlig, når det kommer til stykket. Jeg har haft kæmper i mit sold. Jeg har overvundet frygtelige dæmoner med snuhed. Denne snuhed kan du lære. Men for at nå dertil skal du afsværge dig dit jeg. Og støtte mig. Sig: Jeg hører dig, præfectus Orfeus.

44

Den lille dreng rømmer sig og siger: – Jeg hører dig, præfectus Orfeus.

45

– Udmærket, min lille sinke. Og tro mig, jeg vil være god ved dig, når jeg finder det betimeligt.

46

– Hvad betyder betimeligt?

47

– Rimeligt, siger Uffe, – når jeg føler det rimeligt, vil jeg vise dig den mildhed, du savner. Du kan nu gå til dine lektier i bevidstheden om, at du er beskyttet af en gud.

48

Kære Uffe

Inge her. I går blev jeg angrebet af en ugle, da jeg kørte gennem Hollænderskoven. Jeg tror, min kædeskærm piber som en mus, og så tror uglen, jeg er et bytte der om natten. Jeg var nu ikke særligt bange, jeg elsker, når det er tåget, og efteråret ligesom trækker sin dyne af dug over skoven. Jeg tror faktisk også, uglen blev lidt bange, da den så, det var et jerndyr med en oksende pige ovenpå. Men jeg hørte den, længe efter jeg var kommet ud af skoven. Som om den fortalte historien færdig for alle de andre ugler i Hollænderskoven. De store lamper var blevet blændede inde på Nysø. Det er skægt, hvad mørke gør ved det, vi kender. Selve godset ligner en kulisser, som dem, vi brugte, når vi lavede teater med figurerne på pinde. Ellers er der ikke så meget nyt. Min far er jo kommet til England som krigssejler. Men det har du nok hørt. Min mor synes, han er

godt åndssvag. Men det har hun jo altid syntes, når det gælder min far. Hun er så sur, det halve kan være nok. Men mine småsøskende er hun altid sød ved.

49

Kære Inge

Har du ikke andre, du kan være ved, end din mor?

50

Kære Uffe

Nej, ikke før jeg kommer i vej.

51

Kære Inge

Ja, jeg glæder mig også, til jeg kommer i vej. Og frihed. Jeg forestiller mig, vi kommer fint ud i friheden. Så kan vi gøre, hvad vi vil. Vil du vente på mig, til jeg kommer ud i min frihed? Så flytter vi til København og køber et pensionat, eller en varieté, hvor du så kan danse, og jeg kan være sprechstallmeister. Vi skal bare leve og have det sjovt og løbe over markerne. Og grine hele tiden. Og jeg skal have et hvidt cigaretrør, og du skal have et af elfenben, som er farvet lilla. Og du skal gå i meget flotte kjoler, og jeg skal have mit hvide jakkesæt på.

52

Kære Uffe

Og til sidst så skyder du mig, ligesom i Elvira Madigan. Der er så mange sommerfugle. Jeg elsker nældens takvinge. Og admiralen. Men mest nældens takvinge. Og når jeg dør, bliver jeg til støv som nældens takvinge, når man rører den. Du kan slet ikke samle mig op.

53

Kære Inge

Nej, det er så der, historien ikke må ende. Men jeg kan godt se, det kunne være flot. Hvis jeg var en svensk dragon, og du den her sylfide. Men du er ikke en sylfide. Og jeg er heller ikke en svensk dragon. Jeg kan ikke lide den historie. Jeg ved heller ikke, om Elvira virkelig ønsker at dø. Sæt nu, det er dronen, der tvinger hende, fordi han ikke kan tåle skammen over det, han har sat i gang, så er det jo ikke bare et lykkeligt selvmord, men et dårligt. Jeg kan ikke lide, det ender dårligt. Jeg kan faktisk ikke bære, det ender dårligt. Jeg kan ikke tåle, ting ikke ender godt.

54

Kære Uffe

Men ting ender jo aldrig særligt godt. Det er kun på film, det ender lykkeligt.

55

Kære Inge

Jeg er sikker på, vi ender godt. Jeg kan ikke holde ud at tænke på, det ikke ender godt. Jeg synes, der er for mange tab, til det er sjovt. Nogen må jo vinde millionen. Og ved du hvad, Inge, det bliver os.

56

Kære Uffe.

Tak for din optimisme. Ja, selvfølgelig bliver det os. Kh. Amelia Earhart.

57

Det er blevet tid til sportsdagene. Uffe kæmper i disciplinerne fægtning, roning, kuglestød og femkilometerløb. Fægtningen går udmærket. Roningen med Halling og Gjedde ad helvede til. Men løbet må for helvede give pote. Men det er en dårlig dag for Uffe. Længe siger han til sig selv, det er de elendige krigsbukser, som skaver, fordi de sikkert er lavet af kaffefiltre. Eller opsprættede hjemstavnskjoler fra 1864. Uffe er på opløbsstrækningen mod Sorø Akademi. Han ligger på en delt fjerdeplads. Og han har ikke flere kræfter. Han kæmper og kæmper, og luften kommer ind i korte, små hiv. Han har trænet og trænet. De ranglede ben dunker afsted. Hans store hoved hænger for ikke at bruge kræfter på at løfte det. Det er forfærdeligt, for hans far og hans mor står på sidelinjen. Og den blonde drengs forældre, og der er den lille blonde dreng. *Hvem er du, Uffe*, jager hjernen. *Hvem er du? Jeg er Gud*, brøler det i Uffes sidste svimle tanker. *Jeg er Gud*. Og pludselig sker der noget magisk. Noget udenjordisk. En gudepartikel fra det ydre rum fiser rundt i kroppen. Han løber helt uden ilt. Han trækker slet ikke vejret. Han læner sig frem og retter sig op, og med et er det, som om de andre står stille. Han passerer tredjepladsen og andenpladsen og ligger et øjeblik side om side med Sorø's bedste løber, Harald. Harald skotter til Uffe, og Uffe skotter til ham. Så er det, som om Harald fryser på målstregen. Han er helt færdig. Uffe sveder ikke engang. Han tager bare sin fod og lister den ind over den hvide streg. Jublen vil ikke tage nogen ende, synes Uffe. Da de allesammen har fået vejret, kommer Harald hen og slår ham på skulderen.

58

– Det var sgu flot, det, du lavede der.

59

Uffe smiler tappert. Han ved, det ikke var hamselv, det var gudepartiklen. Uffe skrider ned langs sidelinjen, så de næste kan komme til. Han går hen til sine forældre med store stærke skridt.

60

– Det var rigtignok flot løbet, Uffe, siger Helga.

61

– Ja, det var klogt, du lå og lurepassede, siger Kristian, – men flot løbet, min dreng.

62

– Det handler om den her, siger Uffe og peger på sin pande, som nu er svedig igen.

63

– Vi ses senere, siger han, – vi skal lige slå soranerne i fodbold også.

64

Han er så stolt, han går hen til den blonde dreng og hans forældre.

65

– Jeres søn er en dygtig dreng, siger Uffe og klapper den lille blonde dreng på håret.

66

– Det er min præfekt, siger den lille blonde dreng. Hans mor er nordisk kølig. Og hans far er højere end Uffe.

67

– Nå, så De er Richards præfekt? Han har nu altid været lidt af en mors dreng, men nu går det bedre. Vi skal jo have dem gjort kampdygtige, ikke sandt?

68

Den blonde drengs far byder Uffe en cigar.

69

– Tak som byder.

70

– De er søn af stationsforstanderen i Præstø, ikke sandt?

71

– Jo, siger Uffe.

72

– Jeg er selv med i Rotary, i Grenåkredsen. Det kan jo være, vi mødes i foreningsarbejdet.

73

– Ja, det kan være, siger Uffe.

74

– Hør, Richard, smutter du ikke lige over og henter en vand til din mor.

75

– Jo, far.

76

– Jeg skal nemlig sige Dem, og det bliver mellem Dem og mig, Richard kan godt være lidt drømmende i det. Jeg ville sætte stor pris på, De gav ham lidt mere kant. De er jo lidt nogle lam i den alder, ikke sandt?

77

– Det kan De være sikker på, jeg nok skal gøre, siger Uffe. – Vi præfekter kender udmærket vores rolle. Ja, man kan vel nærmest sige, vi tager højde for stort og småt, også hos drømmende lam.

78

– Det var rart at høre, De virker som en brav mand, Blendstrup. Og tillykke med Deres løb.

79

Det danske politi er blevet arresteret. Tyskerne lavede en lynaktion i nat. Men der går rygter om, at der var en del, der nåede at slippe væk. Mere end to tusinde betjente skal sendes til lejre i Tyskland. Efter D-dag er det, som om det hele går så hurtigt. Tyskerne kæmper med alt, hvad de har, men selv de bedste tyske panserenheder kan ikke stille meget op. De franske byer falder én efter én til de allierede. Legemsøvelserne med Brems ledsages ikke længere af enetaler, Brems har lavet en elastisk tilbagetrækning og lagt en dæmper på sig selv. Han skridter ikke længere eleverne af. Det er tid til at sadle om. Uffe læser om Churchillgruppen i gamle aviser. De ligner små drenge på fotografierne. Når Uffe læser om deres bedrifter, forekommer det ikke af så meget. Hvis det havde været Herluf, ville modstandsbevægelsen have været noget mere dannet – kan man sige dannet? Uffe ved det ikke. Men i hvert fald mere effektiv. Uffe kunne godt se en modstandsgruppe for sig. Den kunne hedde Trolles Triumvirat. Han vender det med Gjedde og Halling, men det kan Gjedde ikke lade være med at grine over. Uffe som modstandsmand. Ja, godmorgen.

80

– Hvorfor er det morsomt?

81

– Du kan ikke engang holde på en hemmelighed om, hvad du sked af lorte i morges.

82

– Nu er det jo heller ikke uinteressant, hvad man lukker ud efter morgenmaden, vel.

83

– Nej, siger Gjedde, – men nu er det jo heller ikke aktuelt for os med modstand og sabotage, vel.

84

– Nå nej, siger Uffe.

85

Halling siger ingenting. Han sidder i det åbne vindue og ryger.

Jens Blendstrup: *Gud bliver til*. Gyldendal, 2025, s. 242-258

Jens Blendstrup oplæser passagen om sportsdagen, der også indgår i uddraget ovenfor fra *Gud bliver til*.

Analytiske opgaver til *Gud bliver til*

1. Redegør for fortæller og synsvinkel, og underbyg dine observationer med citater fra teksten.
2. Karakteriser Uffe. Hvilket indtryk får vi af ham? Underbyg din karakteristik med citater fra teksten.
3. Hvilken narrativ funktion har korrespondancerne med henholdsvis moren og Inge?
4. Dyk ned i dialogen med den lille dreng, som Uffe i sin nye rolle som præfekt har fået ansvar for. Inddrag her også de navne/betegnelser, som Uffe bruger om drengen. Hvordan illustrerer de Uffes forhold til ham? Og hvad viser de om deres relation? Og om kostskolemiljøet generelt?
5. Og videre, hvordan betegner Uffe sig selv overfor drengen? Hvad gør det ved deres relation, at Uffe henviser til mytologiens verden og identificerer sig selv med skikkelser derfra?
6. Giv en karakteristik af Inge ud fra hendes breve. Giv dertil en karakteristik af Uffe og Inges relation. Hvad knytter dem sammen? Og hvilke drømme og forestillinger har de om deres fremtid?
7. Forklar "det magiske" som sker med Uffe under løbet til kostskolens sportsdage:

Og han har ikke flere kræfter. Han kæmper og kæmper, og luften kommer ind i korte, små hiv. Han har trænet og trænet. De ranglede ben dunker afsted. Hans store hoved hænger for ikke at bruge kræfter på at løfte det. Det er forfærdeligt, for hans far og hans mor står på sidelinjen. Og den blonde drengs forældre, og der er den lille blonde dreng. Hvem er du, Uffe, jager hjernen. Hvem er du? Jeg er Gud, brøler det i Uffes sidste svimle tanker. Jeg er Gud. Og pludselig sker der noget magisk. Noget udenjordisk. En gudepartikel fra det ydre rum fiser rundt i kroppen. Han løber helt uden ilt. Han trækker slet ikke vejret. Han læner sig frem og retter sig op, og med et er det, som om de andre står stille.

- Hvad ligger der i udtrykkene "udenjordisk" og "gudepartikel"? Og hvordan er denne oplevelse med til at forme Uffes selvopfattelse?

8. Reflekter over romanens titel, *Gud bliver til*. Hvilke betydninger ligger deri, og hvordan afspejles det i uddraget? Inddrag her romanens prolog:

I begyndelsen skabte Gud ingenting. For der var ingenting. Senere skabte Gud Jorden. Og parcelhuset. Men i begyndelsen var der ingenting. Der var mørke, og der var gas, og der var vand, og der var grundstoffer. Men der var ingen øl, og der var ingen snaps. Og der var ingen traumer, og der var ingen skyld. Der var ingenting.

Så blev der lys.

- Hvilke temaer berører uddraget?